

Štampa vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru z
pošiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta „ 2.60
za četrť leta „ 1.30

Naročnina se pošilja
upravnistvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Določniki katol. tis-
kovnega društva do-
lašajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novaku na
velikem trgu po 10 h.

Rokopis se ne vra-
tja, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 46.

V Mariboru, dne 16. novembra 1899.

Tečaj XXXIII.

Državni zbor.

Državni proračun za l. 1900.

Za leto 1900 znašajo troški za Avstrijo 1.585.403.000 kron, dohodki so preračunjeni na 1.585.811.000 kron, preostanek toraj okoli 400.000 kron. Stroški se bodo pomnožili za 65 milijonov kron in sicer zavoljo izboljšanja plač finančne straže, žandarmerije in držav. železniških uslužbencev. Dohodki se imajo izboljšati v isti meri, na pr. dohodek od davka na sladkor za 30 milj. kron. Vlada zahteva na dalje, naj se jej dovoli pobirati davke do 30. aprila 1900. To je pač veliko vprašanje, ali jej bo zdajšnja večina državnega zbora dala to dovoljenje. Načelnik najvažnejšega proračunskega odseka je Čeh dr. Začek, ki je pred par dnevi očital zdajšnji vladi, da je zakrivila prelivanje krvi na Českem. Ali bodo Čehi hoteli vladi dati tako dovoljenje? Večina še ni sklenila, kako hoče postopati v tej zadevi.

Vodstvo večine.

Želeti bi bilo, da bi se na čelo večine postavil mlajši mož, kakor je vitez Javorski. Starček 80 let ni kos težavni nalogi, katero ima spolnovati kot voditelj večine v teh zmedenih državnih razmerah. Pozabi na eno ali drugo važno zadevo. Pozabil je zadnjič sklicati načelnike raznih strank k posvetovanju, kako se naj glasuje zastran predloga socialnih demokratov o popolni odpravi znane § 14. Tako je prišlo, da so nekatere stranke na desnici glasovale za predlog,

druge proti njemu. Ko bi mož v razgovor skliceval ob pravem času ude tako imenovanega eksekutivnega komiteja, se ne bi pripetila ta zmedenost, kakršno smo doživeli zadnjič pri volitvi načelnikov za razne odseke.

Odprava koleka za koledarje in časnike.

Tiskovni odsek je sklenil soglasno, da se odpravi ta kolek, ki je državi prinašal okrogla 2 miliona letnih dohodkov. Kako bo finančni minister pokrtil ta primanjkljaj, še ni znano. Govori se, da hoče vpeljati nov davek na prevažanje (Transportsteuer). To bi bila velika krivica, ker bi vsi, ki morajo kupovati žito in drugo blago, morali taisto dražje plačevati.

Državna podpora za ponesrečence po toči in povodni.

V večerni seji 9. novembra se je sprejela postava, katero je sklenil odsek 36 udov v podporo ponesrečencev. Po tej postavi sme vlada 3 milijone gld. razdeliti za tiste, ki so mesca septembra 1899 vsled velikih nalivov škodo trpeli. Ta znesek se bo deloma podaril za nakup živeža, semena, krme itd., deloma brezobrestno posodil občinam, za popravilo razprtih cest itd. Za taka posojila bodo morale jamčiti občine in se morajo povračevati s 1. januarjem 1900. — Za popravilo strug pri vodah se dovoli zopet 1 milijon gld., 600.000 gld. se dovoli ponesrečencem vsled povodnji in drugih vremenskih nezdod ki so se pripetile po raznih kronovinah. Nadaljnih 500.000 gld. se dovoli tistim, kateri so v sili, pa ne spadajo med zgoraj imenovane, ali

kteri so v prejšnjih letih bili poškodovani, pa je bila državna podpora dozdaj premajhna. Do 15. majnika 1900 mora vlada državnemu zboru poročati, kako je razdelila te svote. To razdelitev bo izvrševala vlada v porazumljenju z deželnimi odbori; v slučajih pa, kjer morajo jamčiti občine, v nadaljnjem porazumljenju z občinami. Vse vloge in listine v teh podpornih zadevah so proste vsakega koleka. Dovoli se nadalje za popravilo razprtih državnih cest in mostov 600.000 gld. Za popravilo vodnih strug, ktere ima vlada na svoji skrbi, pa so bile poškodovane po teh nalivih: 950.000 gld. za popravilo pri solinskih stavbah 140.000 gld., v državnih gozdih 860.000 gld., pri popravilu državnih železnic, razprtih po tej povodnji meseca septembra 2.150.000 gld. — skupaj se bo razdelilo torej 9.800.000 gld. Odsek za te vremenske nezdode je pa nadalje sklenil še nekatere jako važne zahteve do vlade, izmed katerih omenjam vsaj nekatere:

1.) Če bi ta znesek z 9.800.000 gld. ne zadostoval za podporo vseh ponesrečencev, naj vlada vsaj do 15. maja 1900 tirja od državnega zbora nove podpore.

2.) Vlada naj pozve vsa zemljišča, ki ležijo ob vodah, kjer se leto za letom ponavlja povodenj in naj nagloma zniža ali odpiše zemljiški davek.

3.) Važno za Haložane! Visoka vlada se pozivlja, da Haložane, okrajno glavarstvo Ptuj, ki se pečajo z vinarstvom, pa so v hudi stiski in so vsled raznovrstnih nadlog, posebno po trtni uši in po plesnivcu težko poškodovani, podpira z državnimi

Listek.

Ko bi ubogala. . .

(Črtica. Spisal Vek. Potočnik.)

Na mesto je legal mrak.

Okoli hišnih oglov je pihal pomladanski veter ter se poigraval s papirji ležečimi po ulicah, jih vzdigoval, vrtel v kolobarju in jih spuščal na zemljo.

Na nebu so se kopicili oblaki v čudnih podobah in skupinah.

Bilo je vlažno aprilsko vreme.

Trudni fabriški delavci so hiteli s povešenimi, težkimi glavami proti svojim domom ali pa v krčme, meščani so se podvizali, da pridejo k svojim družinam.

Po tlaku Koroških ulic korakal je mlad mož lepe postave, z majhnimi, črnimi brki, žarečimi, strastnimi očmi. Njegov obraz je bil nekako upaden, blede. Tu pa tam je stisnil ustnice, škrtnil z zobmi ter siknil: «Ne bo je!»

Iz zaduhle krčme «pri zamorcu» se je slišalo pretrgano, pijano petje in kričanje.

«Vrag! Zastonj čakam;» se je hudoval in se zavil v dolg, rujav plašč.

V zvoniku je ura odbila poludevet.

«Rudolf, ne zameri!» se je oglašil tanek, zvonki ženski glas.

«Ravno sem namenil oditi. Da ti odkrito povem, Rezi, to ni lepo, da te moram tako dolgo čakati.»

Njegov glas je postal prijazen, prikupljiv, obraz dobival je jasnejše, veselejše poteze; njegove oči pa so se svetlikale še bolj strastno.

«Veš, Rudolf, nisem mogla prej. Gospa se je tako dolgo opravljala, in še-le sedaj je odšla vsa družina v gledališče. Ne zameri mi torej!»

Rudolf se je nasmehljaj.

Rezi ga je ljubko pogledala ter bila srečna, da ji je odpustil, da ni hud.

Prišla sta do krčme «pri zamorcu.»

«Vstopiva za pol ure,» je dejal Rudolf.

«Tu — notri?» se je začudila.

«No, da! . . .»

«Kaj pa si bodo ljudje mislili?»

«Kaj? Nič — —»

«Raje se sprehajajva,» mu je odgovarjala.

«V tem hladu, ne? Da se prehladiš . . . Le notri!»

In stopila je za njim.

Sredi zaduhle, zakajene in umazane sobe visela je raz strop majhna, slabo brleča svetilka. Gosti oblaki dima so se podili sem in tje ter izkali izhoda pri nizkih oknih in

durih. Okoli z vinom in pivom politih miz so sedeli gostje v ponošenih oblekah, z udrtimi očmi, razbrzdanimi obrazi. Videlo se jim je, da so si dovolili več ali manje čez mero.

Tam v kotu sedeči zidar je kričal: «Danes je sobota, privoščimo si!»

«Privoščimo si!» so odgovarjali pijani glasovi.

Rezi je bilo čudno pri srcu, ko je videla to življenje; nekaj jo je dušilo, vznemirjalo.

«Rudolf, če že hočeš v krčmo, zakaj pa ne greva kam drugam? Sami pijanci . . .»

«Kam drugam?» je nekoliko čemerno odvrnil.

Hm! . . . Saj bi morebiti šel kam v boljšo gostilno; pa ljudje, ljudje . . . Kaj bi si mislili! On, Rudolf Langer, uradnik, pa hodi s hišno in dojljo iz kmetov — po gostilnah! Ha-ha! — No, njenega cvečnega obraza bi se mu nikakor ne trebalo sramovati, toda . . . Pa, saj se tukaj lahko imenitno zabava in kratkočasi.

Natakarica jima je prinesla vina.

Dolgo sta sedela.

Rudolf ji je šepetal tako sladko in ljubezljivo mamljive in vabljive besede o prihodnji sreči, o skupnem življenju.

sredstvi. Ta predlog se je v odborovi seji sprejel na predlog poslanca Žičkarja.

Nadalje naj vlada pomaga tistim, ki so poškodovani po poljskih miših, naj zida železnico na Belokranjskem itd.

Da bi naši Štajarski slovenski po vremenskih nezgodah ponesrečeni rojaki tudi postali deležni teh precej bogatih državnih podpor, naj se naravnost po svojih občinskih uradih obrnejo do c. kr. namestništva v Gradcu, pa naj natančno popišejo škodo, ktera se njim je zgodila po povodnji ali po toči.

Obravnava o tej podporni zadevi se je vršila v večerni seji 9. novembra, ki je trajala od 7 ure do blizu polnoči. Zglasilo se je k besedi brez števila govornikov. A predsednik dr. Fuchs je djal že pri upisovanju govornikov: »Gospodje! hočete ljudem pomagati z besedami ali z denarjem?« Enako je opominjal tudi začetkoma razprave, naj vsak poslanec malo govori. Zraven tega predlaga gornjeavstrijski poslanec Erb, komaj ko so nehali govoriti trije ali štiri poslanci, naj se sklene razprava, kar se je tudi sprejelo in tako so zgubili pravico govoriti vsi oni poslanci, katerim tega žreb ni privoščil. Če se namreč zglašijo mnogo poslancev k besedi, se žreba, po kateri vrsti naj pridejo k besedi. Navadno govorijo le nekateri, a zadnji, ki so prišli ob besedo, si izvolijo generalnega govornika, ki bi moral govoriti sicer za vse svoje tovarše in povedati vse to, kar so imeli oni na srcu; a navadno pové le samo to, kar je on želel za svoje volilce govoriti.

Položaj na Češkem in Moravskem.

Dne 9. novembra je govoril socij Berner o prelivanja krvi na Moravskem. Mlatil je prazno slamo skozi cele tri ure. Govoril je o tem in onem, samo o tem, kar je bilo na dnevnem redu, ni govoril. Skušal je dokazati, da na Moravskem hodita roka v roki katoliška cerkev in pa — Judi! Tega sicer pameten človek ne verjame, tudi Berner sam ne; pa morda se vendar najde kakšen kalin, ki sede socialnemu demokratu na limanice. V isti stvari je pa imel danes, 10. novembra, besedo poslanec Schneider. Ta je znan velik sovražnik Judov in je danes kakšne tri ure prav krepko mlatil po židovskih plečah. 9 let ni imel več prilike, v zbornici govoriti proti Judom; zato se je dne iskreno zahvalil poslancem, ki so mu meso prepustili in pripomogli k besedi. Dokazoval je z bukvami, katere je prinesel seboj, s podobami, katere je kazal poslancem, in z lastno skušnjo, kako so Judje krivi vseh nesreč, katere tarejo avstrijske narode. Judje morijo krščanske

Čutila se je srečno, presrečno.

Vino ju je razgrelo.

Rezikina lica so gorela; nemirno se je gugala na stolu, postajala je glasnejša, se hrupno smejala in zdaj pa zdaj skušala peti z onimi tam pri sosednjih mizah.

In od tedaj sta bila večkrat »pri zamorecu«.

(Dalje prih.)

Smešničar.

Katehet: Tončka povedi mi, zakaj prosimo v »Očenašu« za vsakdanji kruh, zakaj ne kar za cel teden ali pa cel mesec naprej.

Tončka (nekoliko pomišlja): Gospod katehet zato, ker bi splesnil.

Oče: Tinček, ravno sedaj ti je štorklja donesla malega bratca, ga hočeš videti?

Tinček: Oh oče, še raje kot bratca, bi videl štorkljo.

Skupil jo je. Trije Podgorci pridejo v večje mesto ter zijajo gori po oknih visokih hiš. Na nekem oknu sloni ošaben meščan ter se posmehuje kmetom: »Kaj zijate, ali mislite, da je to cerkev?«

»O ne«, hitro zavrne Jernač, »ko bi bila cerkev, bi satan ne gledal skozi okno«.

mladeniče in dekleta, jim spuščajo kri, katero potrebujejo pri svojih judovskih obredih. Pred par meseci so zaklali neko deklico na Moravskem, ker so potrebovali njeno kri za svoj velikonočni praznik. Ko bi Judov ne bilo, bi se v Avstriji lahko razumeli Nemci, Čehi in drugi narodi. Ker je bilo že nekaj dni znano, da prinese Schneider k svojemu govoru tudi razne slike in ker je bilo vse radovedno, kaj bo govoril, je imel poslušalcev, kakor malokateri poslanec. Po njegovih besedah vse uboga le Jude: okrajni glavarji se ravna po tem, kar jim ukazujejo židi; deželni namestniki poslušajo Jude, »Vi ministri« je pokazal na ministerske sedeže »se ravnate« po Judih. Poženite proč Jude, pa bo mir v Avstriji! Velikanski smeh in plosk je nastal po zbornici večkrat med njegovim govorom, posebno pa, ko je sklenil svoje besede.

Čehi in notranji minister dr. Körber.

V seji 10. novembra je skušal pojasniti položaj na Moravskem minister Körber ter oporekal trditvam čeških govornikov. Med drugim je rabil besedo: »Žandarji so le svojo dolžnost storili, ko so streljali«. Na te besede je nastal strahovih ropot po zbornici, zlasti med Čehi. Minister je moral vtihniti — predsednik Lupul je zbežal s svojega sedeža, seja je prenehala za četr ure. Čehi so hoteli zgrabiti ministra, katerega so pa branili levčarji, ko se razburjenost nekoliko poneha, otvori zopet Lupul sejo; minister je natihome, prav previdno in zmerno smel končati svoje besede. Zdajšnja vlada pač ne bo mogla rešiti svoje naloge.

Vojska v južni Afriki.

Angleži imajo smolo pri vseh svojih podjetjih v Južni Afriki. Ti ošabneži so si povzročili velik križ, seveda sami s svojo brezobzirno pohlepnostjo. Računali so kajpada, da najde njihova prva armada Bure do cela nepripravljene, in niti na um jim ni prišlo, da se bodo mogli njih nasprotniki preskrbeti z deloma boljšimi in modernejšimi vojnimi potrebščinami, kakor jih imajo iznajdljivi Angleži. Mislili so, da bodo s peščico burskih kmetov in pastirjev gotovi v dveh, treh tednih, ter si zato iz prva izposlovali zelo neznatno svoto vojnega kredita. Toda takoj prva poročila z bojišča so jih poučila, da se dogodki na južno-afriških tleh prav ne vjemajo z računi in načrti pri zeleni mizi v Londonu.

Angleži so mislili, da pojdejo njih vojski v Južno Afriko samo na sprehod ali na zanimivo vajo. Upali so, da bodo njihove čete praznovale božične praznike prav prijetno v Pretoriji in Johannesburgu; toda motili so se. Dan za dnevom dohajajo vesti, da ne morejo doseči njihove čete nobenega uspeha, da so Buri močan, sila vstrajen in nevaren sovražnik, in da so bili Angleži že parkrat prav zelo tepeni. V Londonu so sedaj menda že sprevideli, da so kmetski Buri v boju docela jednaki evropski moderni vojski. Spoznali so, da je možno premagati Bure le z mnogo večjo vojsko, s tako mnogoštevilnimi četami, da pride na jednega Bura po deset ali več Angležev. S premočjo hočejo torej Angleži ugnati junaške Bure. Doslej so imeli Angleži v Južni Afriki 17 bataljonov pešakov, 5 konjeniških polkov in 10 topničarskih baterij. Ekspedicijski kor generala Bullerja, ki je že blizu svojemu cilju, pa šteje 32 bataljonov pešakov, 8 konjeniških polkov in 46 topničarskih baterij. Že samo to je velika armada, a Angležem se zdi še premajhna. Poslati morajo, ako naj dosežejo resnično zmago, še dvoje korov. Da bodeta oba celotna in dovolj močna, bodo morali poslati skoraj vse svoje vojske v Južno Afriko in obdržati doma le milico. Milice izven rodne zemlje namreč ne smejo rabiti. Angležem mora torej hudo presti, ako alarmirajo skoraj vso svojo armado zoper skromne kmete Bure. Le v Indiji in v Egiptu morajo pustiti nekaj večjih čet,

sicer pa se zbere vse angleško vojaštvo v Južni Afriki. Tako velikanski moči se menda Buri ne bodo mogli uspešno ustavljati, in končna zmaga je Angležem skoraj zagotovljena. Toda ta zmaga ne bo niti častna, niti cenena, kajti vojna bo stala Anglijo toliko, kakor še nikdar nobena.

Iz Estcourta se poroča v London, da je dospel tja Barnard, posestnik železniškega hotela v Ladismythu, ki je povedal, da Buri mesto neprenehoma bombardirajo. Angleški topovi se z burskimi nikakor ne morejo meriti. Položaj v Ladismythu je resen. Iz Pietermaritzburga pa javljajo, da bitke, ki so se vršile v petek in četrtek, niso bile velike in tudi ne za Angleže srečne. General Withe je docela odrezan od zunanjega sveta. Svoja poročila odpošilja le z golobi pismošami. Angleški časopisi zopet grdo lažejo, ko poročajo, da je oklopni vlak iz Estcourta prodrl skozi sovražnika ter se peljal v Colenso, kjer je pustil štiri vagone streljiva, hrane in drugih potrebščin ter se zopet vrnil v Estcourt. To bi bilo sicer Angležem zelo ljubo, a se ni posrečilo, res je pa, da so Angležem Buri vse imenovano pred nosom vplenili, ker Colenso in njegov železni most, preko katerega vodi železnica, je že več dni v rokah Burov. Angleži operirajo z vedno novimi lažmi, kar dokazuje, da nimajo nič resničnih uspehov. Transport novih čet se jim tudi ni posrečil gladko. Parnik »Rapidan« se je moral vrniti, ker je na njem med viharjem poginilo nad 200 konj. Parnika »Puritan« in »Persia« sta morala ustaviti se radi poškodovanega stroja sredi poti, parnik »Canning« da radi požara sploh ni mogel odriniti. »Roslin-Castle« je baje dospel v Capstadt in tako tudi parnik »Moor.« Na tem slednjem so bili tudi poveljniki treh divizij pešcev, lord Metheun, sir C. Clery in sir W. Gatacre in njihov štab.

Jako čudno je, da se Burom še doslej ni posrečilo polastiti se utrjenih treh mest, Ladysmith, Mafekinga in Kimberleya, dasi divja boj okoli njihovega zidovja že več tednov.

Simpatija cele Evrope za Bure grozno peče angleške vodilne kroge, da, brzokone mnogo bolj nego porazi sami. Da simpatizujejo z Buri Nizozemci in Vlanci kot sorojaki transvalskih Burov in Oranžcev, je Angležem popolno umljivo, tudi simpatije ruskega naroda bi kramarji že še prenesli, dobro vedoč, da Anglija še nikdar ni mogla računati na prijateljstvo Rusije, da pa se v nemajo za Transvalce in Oranžce tudi druge evropske države, posebno pa Nemčija in Francija, to pa presega že vse meje. Radi bi se Angleži temeljito znesli nad temi nehvaležnimi sosedi, a manjka jim primernih sredstev in močij, zato so nastopili pot preziranja. »Velika Britanija je vzvišena nad takim poniževanjem inozemstva«, piše »Daily Telegraph«, kdor pa prebira uvodnike ostalih velikih časnikov in pozna javno mnenje angleškega ljudstva, je prepričan, da je ravno nasprotno resnica.

Novih poročil ni. Angleški listi pogrevajo dogodke, ki so se zgodili že pred tremi tedni, in skušajo opravičiti kapitulacijo Angležev pri Nicholous-Necku, kjer so ujeli Buri par tisoč Angležev, s tem, da trdijo, da se je zgodila — pomota. Neki častnik je mislil, da je ostala le še njegova četica živa, in da so vsi drugi pobiti. Zato je pokazal belo zastavo in dal trobcu ukaz, da je dal znamenje, naj se streljanje ustavi. To je bil vzrok, da so se udali Angleži. Zares, lepa bajka, s kojimi Angleži slepe svet. Prišel je tudi glas da so poslali Buri iz Pretorije še zadnje, za vojno sposobne moške, katere bode vodil Koss-Kock, brat ubitega burskega poveljnika. Angleški listi sklepajo, da so poslali Buri sedaj že vse na boj, in da novih čet ne morejo dobiti od nikoder, sedaj pa že dohajajo vesti, da temu ni tako in Burov in njih zaveznikov še ne bode tako kmalu konec. Bodočnost pokaže ali bo zasijala Burom zlata svoboda ali angleško suženjstvo. Želimo jim od srca vojne sreče.